

fám a k smrti. Tak to čteme na stránkách Bible. Ale není to četba definitivní. Jedny stránky jsou doplněny druhými. Táž Bible, která nám ukazuje, že je hřích největší neštěstí, nás na druhých stránkách učí, že se každý hřích dá napravit pokáním.

Napravit to, co se pokazilo, ukazuje na velkou schopnost řemeslníka, lékaře, pedagoga. Jsou to ovšem schopnosti omezené. Často proto slyšíme povzdech: *Rád bych vám pomohl, ale tu se už nedá nic dělat.* Schopný lékař pomůže v mnoha nemocech, ale před smrtí kapituluje. Nemohoucnost člověka před smrtí dala v literatuře vznik tragédiím. Jsou opak pohádek. V těchto končí vypravování vždycky dobře, zlí jsou potrestáni a dobří odměněni. Na jak dlouho? O to už se pohádky nestarají. Končí závěrem: Jestli ještě žijí, mají se dobře. Tragédie naopak končí smrtí hrdiny. Dobře se mohou mít ti, co přijdou po něm, ale on už nenávratně zahynul.

Bible je i po stránce literární originální. Není tu styl pohádky, ale není tu ani tragédie. Kdykoli se přihodí velké zlo, vstupuje do dějin Bůh a slibuje, že se dá zlo napravit pokáním. I smrt? I smrt, i ta už je přemožena v osobě Krista a nakonec zvítězí nad smrtí při jeho druhém příchodu na zemi všichni ti, kdo budou s ním. Kdo to bude?

Další texty v týdnu

Po: Iz 35,1-10; Lk 5,17-26

Út: Iz 40,1-11; Mt 18,12-14

St: Gn 3,9-15.20; Ef 1,3-6.11-12; Lk 1, 26-38

Čt: Iz 41,13-20; Mt 11,11-15

Pá: Iz 48,17-19; Mt 11,16-19

So: Sir 48,1-4.9-11; Mt 17,10-13

Prameny, odkazy

Jeruzalémská Bible; Luke T. Johnson – Evangelium podle Matouše – Sacra pagina;

Meinrad Limbeck – Evangelium sv. Matouše – Malý stuttgartský komentář;

Průvodce životem – Matouš – Luxpress; Misál na každý den liturgického roku;

Angelo Scarano – www.pastorace.cz; Petr Mareček – www.biblickedilo.cz

Říkáme: spravedliví. Ale koho můžeme nazvat spravedlivým, když všichni zhřešili? Proto je potřeba ten výraz upřesnit. Jsou to ti, kdo sice zhřešili, ale kdo dělali pokání. Definitivní Boží království už bude definitivně jejich.

Z toho vidíme, jakou sílu má pokání. Bez něho by byl život na zemi tragedií, skrze pokání se stává návratem do ráje. Je to síla Boží daná člověku. Nedisovíme se pak výroku sv. Augustina, který zní překvapivě: Kdyby mně dal Bůh na vybranou mezi stvořením nového světa a odpuštěním hříchů, vybral bych si to druhé. V tomto stylu je i žertovný výrok jednoho současného teologa. Položil otázku, jaký je rozdíl mezi zbožnými návody ke křesťanské dokonalosti a evangeliem. Odpověděli mu, že příručky křesťanské dokonalosti rozvádějí do podrobnosti to, co je v evangeliu řečeno jenom všeobecně. Teolog se ušklíbnul a řekl: Já tu vidím rozdíl zásadní. Návody k dokonalosti nás učí, jak žít, abychom nehřešili. Evangelium naopak pomáhá nám hříšníkům, jak z hříchu vyjít. Proto začíná kázání sv. Jana Křtitele, předchůdce Páně, i kázání samého Krista radostnou zvěstí: Čiňte pokání, tím se vstupuje do Božího království.

*Tomáš Špidlík: Pokání a obrácení
www.radiovaticana.cz*

2. neděle adventní – cyklus A

5. prosince 2010

¹V té době vystoupil Jan Křtitel a kázal v judské poušti: ²„Obráťte se, neboť se přiblížilo nebeské království.“ ³Jan byl totiž ten, o němž řekl prorok Izaiáš: „Hlas volajícího na poušti: Připravte cestu Páně, vyrovnejte mu stezky!“ ⁴Jan měl na sobě oděv z velbloudí srsti a kolem boků kožený pás, živil se kobyilkami a medem divokých včel. ⁵Tehdy vycházel k němu Jeruzalém, celé Judsko a celý kraj kolem Jordánu, ⁶dávali se od něho křtít v řece Jordánu a přitom vyznávali své hříchy. ⁷Když však viděl, že k jeho křtu přichází mnoho farizeů a saduceů, řekl jim: „Zmijí plemeno, kdo vám ukázal, jak uniknout trestu, který už hrozí? ⁸Přinášejte tedy ovoce hodné obrácení. ⁹Nemyslete si, že můžete říkat: ‘Naším otcem je Abrahám!’, neboť vám říkám: Bůh může oživit tyhle kameny a Abrahámovi z nich udělat děti. ¹⁰Sekera je už přiložena ke kořenu stromů; každý strom, který nenese dobré ovoce, bude poražen a hozen do ohně. ¹¹Já vás sice křtím vodou, abyste se obrátili. Ale ten, který má přijít po mně, je mocnější než já; jemu nejsem hoden ani opánky přinést. On vás bude křtít Duchem svatým a ohněm. ¹²V ruce má lopatu a pročistí obilí na svém mlatě. Pšenici uloží na sýpce, plevy však bude pálit ohněm neuhasitelným.“

Mt 3,1-12

Úvod k meditaci

V tichu pouště zní výzva ke *změně smýšlení (metanoia)*, protože se přiblížilo nebeské království: Bůh se přibližuje svému lidu. Tato změna smýšlení doprovázená konkrétními skutky je onou přípravou cesty pro Vykupitele. Kde je v mém životě cesta Ježíše ke mně *nevýrovnaná*? Co je v mém životě pšenice a co plevami? Na co spoléhám především: na svou členskou příslušnost v čemkoli nebo spoléhám na Pána? Jakkoli se jeví tato otázka jasná, přesto stojí za to o ní přemýšlet.

Výklad biblického textu

Kontext: Od událostí zapsaných ve 2. kapitole Matoušova evangelia uplynulo téměř třicet let. Nyní na scénu vstupuje Jan Křtitel a biblisté uvádí, že se to děje kolem roku 26 po Kr. Místem děje je Judská poušť, která byla kamenitým územím mezi judskou hornatinou a propadlinou řeky Jordánu s Mrtvým mořem. Jako velký starozákonní prorok, jaký tu dlouho nebyl, ohlašuje Jan Křtitel, že je potřeba se znovu obrátit ke starozákonní Smlouvě. Proto je Janem zvěstované obrácení trochu jiného charakteru, než obrácení zvěstované Ježíšem, Jan ještě Ježíšovo evangelium nezná. Velmi podstatným poselstvím Jana Křtitele je jedenáctý verš: že má přijít ten, který je *mocnější než já*.

T ý d e n
s B o ž í m
s l o v e m

1. čtení:

Iz 11,1-10

2. čtení:

Řím 15,4-9

Evangelium:

Mt 3,1-12

Srovnání:

Mk 1,2-6

L 3,3-9.15-17

J 1,19-23

Mt 4,17; 10,7

Iz 40,3;

2 Kr 1,8

Za 13,4

Mt 23,33

1Tě 1,10; J 8,33

Mt 7,19; 13,30

Mk 1,7-8

J 1,24-28

Sk 13,25

² **Obráťte se:** V pozadí řeckého *metanoein* (*změnit smýšlení*) je hebrejský výraz š-w-b (*obrátit se, navrátit se do tábora, změnit orientaci*). Hebrejský pojem je bohatší než řecký a je plně použitelný i v kontextu Nového zákona.

³ **Hlas volajícího na poušti: Připravte cestu Páně, vyrovnejte mu stezky!:** Zde je citován prorok Izaiáš (verš 40,3), jeden z největších a novozákonními autory nejcitovanějších proroků. Jan podobně jako Izaiáš naléhal, aby lidé vyznali své hříchy a žili podle Božích požadavků. Jan Křtitel připravoval cestu pro Ježíše. Možná jsou kolem nás také lidé, kterým můžeme připravit cestu, aby i oni Ježíše poznali.

⁴ **Jan měl na sobě oděv z velbloudí srsti:** Jana Křtitele mohli mnozí označovat za podivína, ale přece si tohoto kazatele, který nosil nezvyklý oděv a jedl zvláštní stravu, přišli poslechnout. Některé k němu asi přivedla pouhá zvědavost, ale když naslouchali jeho mocnému kázání, činili pokání ze svých hříchů. Někteří lidé mohou být zvědaví, jak křesťané žijí a jaké mají hodnoty. Tuto prostou zvědavost můžeme využít jako odrazový můstek ke svědectví o tom, jak Kristus proměnil náš život.

⁶ **Dávali se od něho křtít v řece Jordánu:** Křest Janův je křtem pokání, zřeknutí se zlého, nedosahuje ještě kvalit Ježíšova křtu, který už je účinným viditelným znamením neviditelné milosti – spásy. Je to už nikoli jen křest pokání, ale křest ve jménu Ježíše – spasitele. Řeka Jordán protéká územím dlouhým zhruba 140 kilometrů a hlavní část tohoto toku spojuje Galilejské jezero s Mrtvým mořem. Jeruzalém leží asi 32 kilometrů západně od Jordánu. Jordán tvořil východní hranici izraelského území a v dějinách Izraele zde došlo k mnoha významným událostem.

⁷ **mnoho farizeů a saduceů:** Jan Křtitel kritizoval farizeje za tuhé zákonictví a pokrytectví. Zachovávali doslovné znění zákona, avšak pravý význam a záměr Božího slova jim často zůstával skryt. Saduceje kritizoval, že zneužívali náboženství k upevnění svého politického postavení.

⁹ **Nemyslete si, že můžete říkat: „Naším otcem je Abrahám!“:** Někteří z Židů svou spravedlnost a dokonalost opírali o pouhou vnější příslušnost v Božím vyvoleném lidu, ale zapomínali, že věrnost a pravdivost jsou pravým poutem, které spojuje člověka s Bohem, nikoli rasa nebo příslušnost k společenské skupině. V kontextu Nového zákona je i toto výzva pro křesťany, aby se nechlubili pouhou příslušností k církvi, ale žili ze zdravých kořenů vyrůstajících z Božího slova. Nehledejme kolektivní jistotu v nějaké mocné skupině, ale i v církvi i jinde se opřeme především o Ježíše – jediného Vykupitele, kterého v adventu znovu očekáváme a kterému se otevíráme.

¹¹ **Já vás sice křtím vodou, abyste se obrátili:** Jan křtil lidi, kteří toužili po Božím odpuštění a rozhodli se žít podle pravidel, jak jim je Bůh oznámil v Mojžíšově zákoně a v Prorocích. Křest byl vnějším aktem, zatímco skutečným znamením pokání byla viditelná změna života k lepšímu. Nezměnila je voda křtu, ale jejich nový vnitřní postoj k Bohu a lidem. Jan oznámil, že Ježíš bude křtít *Duchem svatým a ohněm*. Jistě to chápal ještě ve smyslu starozákonní symboliky *větru a ohně* jako očišťujících živlů. Je to ale i nepřímá předpověď letničních událostí (Sk 2), kdy Ježíš seslal Ducha svatého v podobě ohnivých jazyků a dal svým následovníkům moc zvěstovat evangelium.

K tématu

Jan, kterého jsem měl vždycky velmi rád, byl – jako řada dalších biblických postav – příliš pocírkevněn a tím z větší části jeho poselství ztratilo svou sílu. Vždycky jsem měl pocit, že by Jana nikdy nepustili do kterékoliv úctyhodné křesťanské svatyně (včetně těch, které nesou jeho jméno a ve kterých stojí jeho pozlacené sochy). Nepochybně by nebyl přijat do semináře, ani do teologického kurzu pro laiky (nevhodné chování, závažné prohřešky proti předpisům o vhodném odívání), v žádném případě by nebyl svatořečen podle římských kanonických pravidel (příliš kritický vůči církevní vrchnosti v chrámu, navíc omezuje její obchodní aktivity). Přesto právě o něm řekl Ježíš: „Amen, pravím vám: mezi těmi, kdo se narodili ze ženy, nepovstal nikdo větší než Jan Křtitel.“ Senzace! To není vlašná pochvala. Čím že si zasloužil toto vyznamenání? „On nebyl světlem, ale svědčil o světle.“ (Jan 1,8) Je to skutečně přímočaré. Jan je Ježíšovým „pokrevním příbuzným“, který uvede věci do pohybu a naštěstí brzy uhne z cesty. Za to jsme mu – Ježíš i já – velmi vděční. Ježíšova chvála je upřímná, protože Jan splnil svůj úkol spojit staré s novým, a to je hodně náročný úkol. Jakmile je spojení a naznačení směru dokončeno, Jan správně opouští jeviště a činí tak, jak všichni víme, velmi elegantně, trochu s přispěním Salome a jejího talíře.

To, co dělá Jana „největším“, je jeho skromný a realistický pohled na sebe sama, na svoje místo ve velkém dramatu spásy. Je málo takových mužů, jako je Jan. Jsou to svědkové pravdy, ukazují mimo sebe a ustupují z cesty, aby mohlo zazářit pravé světlo. Jan je ta první nezbytná svoboda k tomu, aby všechno mohlo začít. Svoboda od sebe sama, a proto svoboda pro velké poselství.

To je důvod, pro který miloval Ježíš svého bratrance Jana, to je důvod, proč bychom ho mohli a měli milovat i my.

Richard Rohr a Louis Glanzman:

Duchovní bratři – Muži Bible mluví k mužům dneška

„Čiňte pokání, neboť se přiblížilo království nebeské!“ (Mt 3,2) Jsme už na ten výrok zvyklí. Zastavme se u výrazu řeckého, který čteme v evangeliích, ta jsou psána řecky. Tam se pro pokání užívá slova *metanoia*. Je zajímavě složené. *Noia* znamená myšlenku. Když před to dáme předponu *meta*, neznamená to, že jednu myšlenku nahradíme jinou, ale že tu původní prohloubíme, uvidíme něco, co je v ní skryto pod povrchem. Když staří Řekové začali studovat přírodu, nazvali tu vědu *fyzikou*. Když se pak jejich filozofové zahloubali nad tím, co je základ všeho, co v přírodě pozorují, začali tomu říkat *metafyzika*. Podobný postup sledujeme, i když se díváme na vlastní život. Může to být pouhé pozorování toho,

co dělám, jednoduché myšlenky (*noia*). Ale někdy se dokážeme zastavit a ptát se, jaký to má vlastně smysl, co znamená to, co dělám, pro mne samého. Takové zamýšlení je *metanoia*, pokání, obrácení v pravém slova smyslu.

Člověk, který dělá pokání, tedy začíná vidět svět takový, jaký doopravdy je, tak, jak jej vidí Bůh, který jej stvořil. Vidí, že je zásadně dobrý. To povzbuzuje k radosti. Ale nemůže mu uniknout ani druhá stránka: zlo, se kterým se setkáváme na všech stranách. I to je potřeba vidět očima Božíma, jeho hlubší smysl. Zde pak, jak se zase zdá, všechn optimismus přestává. Zlo, tj. hřích, je v Božích očích největší neštěstí, jaké nás může postihnout. Vede ke všem katastro-